



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

95. Rationes pro affirmatiua sententia adducuntur, sed negatiua firmatur.
Et docetur, quod mens legis magis est attenda, quam verba. Et explanatur
legem pœnalem extendendam esse ad alium casum. Et ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

*Subsequuntur omnes Resolutiones
de Collocutionibus & Scriptio-
nibus vetitis tempore Conclavis,
Ex duodecima parte R. P. Dia-
na in eius secundo Tractatu.*

RESOL. XCIV.

*An Cardinales loquentes cum aliis existentibus extra
Conclauē de rebus ad electionem pertinentibus, inci-
dant in censuram Papa reſeruatam?*

Et negatiue reſpondetur?

*Et notatur, quod contra colloquentes palam Cardinali-
bus nulla eſt pœna lata ſententia, ſed contra ſecreto
loquentes. Ex part. 12. tract. 2. Reſol. 1.*

§. 1. **R**ESPONDENT aliqui negatiue, quia in
Cap. vbi periculum de elect. in 6. ſic ha-
betur. Nulli fas eſt iſtis Cardinalibus,
vel eorum alicui nuncium mittere, vel ſcripturam: qui
verò contra fecerit ſcripturam mittendo, vel nuncium,
aut cum aliquo illorum ſecrete loquendo, iſſo facto, ſen-
tentiam excommunicationis incurrat: ita ibi. In quibus
verbis vt patet, ſolum excommunicantur ad Cardina-
les in Conclauē exiſtentes ſcripturam, vel nunciū
mittentes. Ergo mittentes à Cardinalibus diſtin-
guuntur: maxime cum in verbis antecedentibus
dixerit Pontifex nulli ad eorū Cardinales aditus
pateat. Ergo perſonæ extra Conclauē exiſtentes,
ſunt quæ huic excommunicationi ſubiiciuntur, non
autem qui intra Conclauē exiſtunt. Itaque hæc ex-
communicatio non comprehendit ipſos Cardina-
les, ſed nuncium, vel ſcripturas mittentes, vel ſe-
cretò alloquentes. Ita docet. Caietan. verb. Excom-
municatio cap. 55. Sayrus libr. 3. capite 35. numero 3.
Filliucius tractatu 14. cap. 4. quaſtione 2. numero 54.
Suarez diſp. 23. ſect. 4. num. 2. Bonacina tom. 3. de cen-
ſur diſp. 2. quaſt. 2. punct. 34. num. 6. Caſtrus Palaus
tom. 6. diſp. 3. punct. 31. num. 1. Sed quid dicendum in
terminis Bullæ Pij IV. reſpondeo etiam negatiue;
nam Pontifex ibi ſic ait. Claſſo Conclauē, nulli ad
colloquium, etiam extra portam Conclauis, etiam Prin-
cipum Oratores, niſi ex magna, & urgenti cauſa à
maiori parte Collegij approbata admittantur. In qui-
bus verbis, vt patet, nulla imponitur excommu-
nicatio Cardinalibus propter locutionem, vnde
Caſtrus Palaus vbi ſuprà num. 1. in fine, ſic ait. Ad-
uerte in fine huius Conſtitutionis Gregorij, Pij IV. in
Bulla eiſdem incipiente. In eligendis Eccleſiarum
Prelatis, excommunicationem ſibi reſeruatam proferre
aduerſus quoscuque etiam Cardinales, qui litteras,
aut cuiuſcuſque generis ſcripta nuncium vel notam, aut
ſignum miſerint ad eos, qui in Conclauē fuerint, vel
e contra e Conclauē ad eos, qui foris fuerint, & ad-
uerſus quoscuque has litteras, ſcripta, nuncium, vel
notam recipientes. Ex quo iam dubitare non licet
quocumque modo littera, vel nunciū mittatur, ſiue ſe-
cretè ſiue publicè, ſub hac excommunicatione com-
prehendi: neque etiam dubitare licet comprehendi Car-
dinales. Ob locutionem autem præſenti Conſtitu-
tione Pij IV. excommunicatio non iniungitur;
benè tamen in dicto capite vbi periculum. Ita ille.
Et punct. 29. numero 6. Sic etiam aſſerit. In Bul-
la Pij IV. in ordine 63. edita. Anno 1562. cu-

ius initium eſt, In eligendis Eccleſiarum Prela-
tis, Pontifex ſub excommunicatione ipſi reſeruatam pro-
hibet litteras aut cuiuſcuſque generis ſcripta ad eos qui in
Conclauē erunt ſeu nuncium, vel notam, aut ſignum
mittere, aut recipere, aut e contra, e Conclauē ad eos
qui foris erunt. Insuperque prohibet, & ſi non ſub ex-
communicatione, vt claſſo Conclauē ad colloquia etiam
extra portam Conclauis, etiam Principum Oratores,
niſi ex magna, & urgenti cauſa à maiori parte Colle-
gij approbata admittantur. Hæc Palaus. Itaque
dicendum eſt Pium IV. ad confirmationem eorum,
quæ diſpoſuerat Gregor. X. in d. capite vbi pericu-
lum addidiſſe excommunicationem Papæ reſerua-
tam, non ſolum contra ſcribentes extra Conclauē
intra Conclauē, vt fecerat Gregorius, ſed etiam
Cardinales recipientes litteras, & illas ſcribentes
ex Conclauē ad alios extra Conclauē. Prohibuit
etiam Collocutiones, ſed non cum pœna excom-
municationis; & ita hæc ſententiam præter Pa-
laum vbi ſuprà in terminis Bullæ Pij IV. docet Bo-
nacina como tercio diſputatione 2. quaſtione 2. punct. 34.
numero 9. vbi loquendo de differentia inter Con-
ſtitutionem Pij IV. & capite vbi periculum, ſic aſſer-
rit; Patet differentia inter iſtam, & præcedentem
Excommunicationem. Primo, quod iſta eſt reſeruatam
Summo Pontifici, illa nequaquam. Secundo, in iſta
non ſolum prohibuit eſſe mittere litteras, ſcripta, &
ſigna, verum etiam illa recipere: illa verò non imponit
excommunicationem recipientibus. Tertio in illa prohibuit
eſſe ſub excommunicatione ſecrete loqui, in hac verò
Conſtitutione prohibuit quidem eſſe, ſed non ſub cen-
ſura. Hæc Bonacina, cui etiam adde Iosephum Gi-
balinum in Synopſi cenſurarum verbo Electio nume-
ro 6.

2. Itaque dicendum eſt, in dicta Conſtitutione
non inueniri cenſuram latam reſeruatam contra col-
loquentes, ſed contra ſcribentes ex Conclauē ad
alios exiſtentes extra Conclauē, vel ſcribentes Car-
dinalibus, vel aliis exiſtentibus in Conclauē.

3. Et tandem non deſeram hic apponere verba
Patris Theſauri in praxi de pœnis par. 2. verb.
Conclauē, capite 2. §. Item Pius. vbi ſic ait, Nota
quod contra colloquentes palam Cardinalibus nulla eſt
pœna lata ſententia, ex prædictis, Itaque ſolum ij, qui
ſecrete loquuntur cum Cardinalibus in conclauē exiſten-
tibus incurrant excommunicationem non reſeruatam:
ipſi autem Cardinales ſecrete loquentes cum adue-
nientibus, non incurrant ullam cenſuram. Ita The-
ſaurus.

RESOL. XCV.

*Rationes pro affirmatiua ſententia adducuntur, ſed ne-
gatiua firmatur?*

*Et docetur, quod mens legis magis eſt attendenda, quam
verba?*

*Et explanatur legem pœnalem extendendam eſſe ad
alium caſum, quando militat eadem ratio.*

*Et quod in his, quæ per rationem legis comprehen-
duntur, non dicitur fieri interpretatio extenſiua,
ſed comprehenſiua? Ex part. 12. tract. 2. Reſo-
lut. 2.*

§. 1. **S**ed his non obſtantibus affirmatiua ſenten-
tiam aliqui ſatis probabilem exiſtimabunt,
nempe Cardinales non ſolum mittentes litteras, &
nuncium ad alios extra Conclauē exiſtentes, ſed
etiam cum ipſis colloquentes in cenſuram reſerua-
tam Pij IV. incidere.

2. Probatum

2. Probatur Primò hæc opinio, quia legis mens magis est attendenda, quam verba, vt patet ex *l. feri- res, ff. de legib. non aliter, ff. de legat. 3. l. nominis, & rei, §. verbum ex legibus, ff. de verb. signific. & tenet Suedus decif. 35. numero 14. Ferrer, in *Constit. Catal. Gloss. 4. num. 66.* vnde Bartholomæus Humada in *schol. ad Glossam, Lopez l. 57. tit. 5. part. 1. gloss. 2. numero 7.* docet ex Baldo in dicta *l. feri,* quod non solum recedere debemus à verbis legis, & seruare mentem, vbi est expressa, sed etiam vbi mens, seu ratio non est expressa, sed certum est Summum Pontificem Pium IV. in dicta Constitutione aliam non habuisse mentem ac finem, quam ob solam Pontificis electionem Cardinales ab omni communicatione cum aliis extra Conclauem se abstinerent, vnde prohibuit sub censura sibi seruata ad eos mittere licteras, nunciū, &c. Ergo quanto magis dicendum voluisse Cardinalibus prohibere colloquutionem cum Rege, & Ne supradictis, cum lingua magis vrgeat, & vim habeat, quam calamus.*

3. Quam probatur, & confirmatur hæc opinio, quia in Bulla Pij IV. §. *Clauis & §. litteras* versantur, & respiciunt vnā eandemque materiam, videlicet remotionem ab omni communicatione cum existentibus extra Conclauem, prohibendo colloquutiones, litteras, mandata, notas, signa, ergo licet materialiter videantur duo §§. distincti, sunt tamen formaliter vnus, & idem, & idem in Rub. §. *litteras* dicitur *Clauis Conclauis litteras, & signa similiter prohibentur.* Nota dictionem *similiter*, quæ est repetitiua, vt obseruat Ruinus *conf. 169. numero 2. vol. 2. & Surdus decif. 88. num. 15.* Vnde inducete dispositionem similem præcedenti, dixit Sacra Rota coram Seraphino *rom. 2. decif. 1384. num. 1.* Ergo censura lata in dicto §. *litteras* cadit etiam, & includit antecedentem §. *Clauis*, & ideo non solum mittentes, & recipientes litteras, vel scripturas, sed etiam colloquentes cum his qui extra Conclauem existunt de rebus pertinentibus ad Electionem, in excommunicationem incidere dicendum erit, cum vtrouque par sit ratio, vt statim videbimus, & alioquin contra Regulam *cum quis de regulis iuris* in 6. quod vna via denegatur, altera concederetur, vnde Petr. Peckius in dictam Regulam sic ait. *Quoniam in omnibus dispositionibus, & publicis, & priuatis scripturæ sententiæ, & menti cedere æquum est, cum ratio legis lex sit, & non legis verba capianda sint, sed legislatoris intentio spectari debeat, optima sane ratione constitutum fuit, quod cum quid alicui vna via per legem prohiberetur ad id alia via, sub velamento, & prætextu verborum, contra legis mentem admitti non debet.* Ita ille Cui adde Varnesium *vol. 2. consil. 459. num. 2. Vela dist. 10. num. 59. Sesse decif. 28. num. 11. Larrea Decif. Granat. 1. num. 45. lib. 1. Sanchez de matrim. lib. 10. disp. 8. num. 20.* & alij afferentes absurdum esse, quod vna via denegatur altera concedere: Sed hoc eueniret in casu nostro, nam ad euitandam omnimodam communicationem cum aliis extra Conclauem denegarentur sub censura latæ sententiæ scripturæ, & mandata per nunciū, sed concederentur sine incurfu censurarum colloquia.

4. Probatur tertio, quia non pauci, nec contentemendi, imò magni nominis Doctores asserunt etiam legem pœnalem extendendam esse ad alium casum, quando militat eadem ratio & ita per Textum in *l. 2. vers. si Curatores, ff. ad Tertull. & in cap. si postquam, cum gloss. de elect. in 6. docet Alphonsus Modicius in §. *lex est insti. de iur. gent. dub. 54. numero 1.* Quia, vbi est eadem ratio, & omnimoda similitudo, debet esse eadem iuris dispositio, etiam in pœnalibus: quia tunc non dicitur fieri extensio, sed quedam declaratio, vt notat *Gloss. singularis in cap. 1. in verb. Italia de temp. ordinand. lib. 6.* quam pro singulari commendat Panormitanus in *cap. nihil columna, antepenult. de elect. & in cap. fin. columna. 2. de rescript.* Et hæc omnia latè firmat ex Neotericis Gutierrez *pract. 99. lib. 3. quest. 17. num. 83.* vbi probat, quod in quacunque materia sumus, vbi habet locum ratio legis, ibi quoque locum debet habere ipsa lex *l. illud, ff. ad l. Aquiliam. l. à Titio, cum similibus, ff. de verb. obligationibus. Mantie. de coniecturis vltimarum voluntatum lib. 2. cap. 11. num. 20. Tiraquell. de causis cessantibus part. 1. num. 151. Becc. conf. 89. num. 10. Decian. conf. 76. num. 10. lib. 2. Mascard. de probat. concl. 1162. num. 4. & prius conclus. 312. num. 9. Adde Barb. consil. 10. numero 11. 12. & 19. lib. 2.* Hinc est, quod in his quæ per rationem legis comprehenduntur non dicitur fieri interpretatio extensiuæ, sed comprehensiuæ, Rolandus à Valle *conf. 27. num. 6. cum segg. lib. 1. Molina lib. 1. de Hispan. primogen. cap. 5. num. 12.* Vnde in tali casu non dicitur lex extendi, sed includi ille casus sub eiusdem legis dispositione, latè Crauer, de *Antiquit. temp. 4. part. princip. in princip. num. 91.* cum sequentibus & Parisius *conf. 22. numero 20. lib. 2.* quibus adde Antonium Frances in *Pastor. Regul. part. 2. quest. 10. num. 52.* Ergo cum ex supradictis pateat ex identitate rationis legem pœnalem esse extendendam, à fortiori dicendum est in casu nostro Constitutionem Pij IV. contra Cardinales, mittentes, litteras, & nunciū extra Conclauem ad alios, extendendam esse ad Cardinales cum ipsis colloquentes, nam in hoc casu militat eadem, imò maior ratio: vnde ex superius allatis patet opinio hæc affirmatiuam cui ego ad hæc Eminentissimis DD. Cardinalibus confulerem, esse satis probabilem. Illa tamen non obstante, existimo opinionem negatiuam Castri Palai, & Bonacinz non carere probabilitate, & ideo illam sequentes non damnarem. Nam in materia, censurarum respicitur communiter à Doctoribus argumentum à simili, vt notat Amicus in *Curs. Theologic. tom. 7. disputatione 31. sect. 3. numero 58. & alij* imò & à fortiori, vnde verba interpretanda sunt, vt iacent, & sonant. * Pœna etenim ad alios casus non sunt extendenda, sed restringenda, *l. factum cuique, §. in pœnalibus, ff. de Reg. iur. capite in pœnis eodem tit. in 6. docet Surdus de aliment. tit. 1. questione 51. numero 12. Burgos de Paz. conf. 8. numero 2.* etiam si extensio efficeretur ex similitudine rationis, vt docet Gironda de *privileg. explicat. numero 540. Duchas Regul. 281.* cum aliis communiter. Ergo, cum Pius IV. fulminauerit sententiam excommunicationis contra Cardinales mittentes, & recipientes litteras, nunciū, &c. non est extendenda ad colloquentes, nam, si istos voluisset comprehendere, expressisset, vt fecit, contra mittentes, & recipientes litteras. Ergo dum non expressit, comprehendere non voluit, quia vt diximus, si voluisset expressisset *leg. vnica, cap. fin. autem, C. de caduc. tollen. cap. 2. de transf. Prælat. Tiraquellus in leg. si vnquam, verb. libertis, numero 3. C. de renouan. donat. Surdus conf. 88. numero 4. Gutierrez Pract. 99. lib. 3. quest. 22. numero 7. & alij.* Sed si aliquis veller stare in hac opinione quod Cardinales loquentes de rebus pertinentibus ad Electionem non incidant in censuram Papæ seruata, restat videre an saltem Cardinales in tali casu peccent mortaliter.*

Ref. 62. §. i. in fine, & in aliis eius annotat. & in rom. 5. tr. 1. Ref. 90. §. 2. & vlt. & ibi in tr. 3. Ref. 34. §. Nec valer. ad medium, & ibidem in tr. 9. Ref. 35. §. 1. & in Ref. 55. §. Adde, & in Ref. 78. §. 1. & 2. & ibi in tr. 10. Ref. 122. §. 2. ad medium, vers. Vnde, & in tom. 6. tr. 1. Ref. 79. & in to. 7. tr. 1. R. 1. §. Hæc paulo post initio, à vers. tamen lex. Et pro interpretatione comprehensionis, & non extensiuæ contenta in hoc textu late sup. in tr. 1. Ref. 128. §. Probatur tertio, ad medium, à vers. Hinc est, & in to. 2. tr. 1. Ref. 179. §. 2. ante medium, & in tom. 3. tr. 2. Ref. 47. §. Et hæc ante medium, vers. nec dicitur extensio, & in to. 7. tr. 1. Ref. 1. §. Nec obstat primo, ad medium, à vers. Et in tali casu, in Ref. 3. §. 1. prope finem, & in Ref. 304. §. Confirmatur, & in Ref. 313. §. Sed hæc à lin. 5. * Sup. hæc pœna in omnibus Ref. & §§. not. primus huius §.

NATI
 TRIBUI
 X. X.
 III
 I.

Tom. IX.

